

Dette er en Kronik. Kroniken er udtryk for skribentens holdning. Du kan indsende Kronik-forslag [her](#).

'Vent og se' sagde de til William og hans forældre igen og igen. Og igen. Hvorfor skal han og mange andre vente i årevis på at få sin diagnose?

De senere års udvikling af sociale indsatser til børn og unge har skabt viden, som kan bidrage til både højere kvalitet og mere effektiv økonomi. Men desværre omsættes denne viden hverken i ny lovgivning, mere kompetenceudvikling eller øget udbredelse af effektive sociale indsatser.

► **AUTOMATISK OPLÆSNING**

Foto: Hannah Aurora Almstrup

Det tager alt for lang tid for mange børn og unge at blive diagnosticeret med f.eks. adhd.

KRONIKEN 20. APR. 2023 KL. 15.20

SIMON ØSTERGAARD MØLLER MARIE STEGGER SØRENSEN ANTON RASMUSSEN

Simon Østergaard Møller er centerchef i Metodecentret. Marie Stegger Sørensen er centerchef i Center for ADHD. Anton Rasmussen er børne- og familiechef i Ikast-Brande Kommune.

 LÆS ARTIKLEN SENERE

FOR ABONNENTER

MANGLER DU INSPIRATION TIL ØREGANGENE?

Vores podcast-nyhedsbrev samler hver tirsdag de bedste podcasts fra egne rækker og giver anbefalinger til de største lytteoplevelser fra både ind- og udland.

Tilmeld

William har for nylig fået en adhd-diagnose. Han er 12 år gammel og går i 5. klasse, selv om han ikke har været i skole i lang tid. Han holder sig hjemme og er angst for at gå ud. Hans forældre er meget bekymrede, og Williams mor er gået ned i tid for at kunne passe bedre på ham. Hun har fået tilkendt tabt arbejdsfortjeneste af kommunen.

Williams forældre har været bekymrede for hans udvikling, siden han var lille. De havde svært ved at regulere hans søvn og spisning, han var urolig, og ifølge sundhedsplejersken var han også langsommere i sin sproglige og motoriske udvikling end de fleste andre børn.

Da William begyndte i børnehave, blev hans udfordringer gradvis større. Han kom ofte i konflikt med de andre børn, og hans forældre husker, at de følte skyld over Williams udfordringer. Faktisk skammede de sig også lidt. Måske var det derfor, at de accepterede børnehavens forsøg, selv om de inderst inde var både usikre og skeptiske.

Forsøgene gik ud, at William fik flere 'pauser' i børnehaven med en iPad, han spiste alene med en af pædagogerne, eller han blev i længere tid ude på legepladsen end de andre børn. Det hjalp ikke på hans trivsel, og da skoletiden nærmede sig, anbefalede børnehaven, at William skulle vente et år med skolestart. Så kunne 'vi vente og se', som de sagde.

Da William begyndte i skolen, oplevede han de nye krav og overgange som svære og uforudsigelige. Han kom igen i konflikt med både klassekammerater og lærerne. Nye forsøg førte til flere bekymringssamtaler. Men Williams mistrivsel steg, og endelig blev PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning) involveret og en udredning sat i gang.

Williams forløb er ikke unikt. Nye danske undersøgelser peger på, at der går mellem 5 og 7 år af et barns liv, fra forældrene første gang har en bekymring, til barnet er udredt med f.eks. en adhd-diagnose. Det er lang tid. Når forældrene til børn med adhd eller lignende udfordringer beder om hjælp, er det desværre ofte for sent og for sjældent, at de får effektiv støtte.

Socialområdet i Danmark har alvorlige problemer. Spørger man kommunerne, bliver udgifterne til indsatser til børn, unge og voksne, der har brug for hjælp, højere og højere. Siden 2018 er de samlede udgifter steget med 1 mia. kr. om året, ifølge regeringens ekspertudvalg på socialområdet. Faktisk er udgiftsstigningerne på et niveau, så man i KL er bekymret for, at man i mange kommuner må spare på andre velfærdsområder for at få enderne til at mødes.

Spørger man regeringen, peger dens evaluering af socialområdet fra 2022 på, at området lider af et mangelfuldt datagrundlag, som gør det vanskeligt at vurdere kvaliteten af de sociale indsatser. Spørger man områdets interesseorganisationer, mener de som oftest, at der er for få ansatte med bestemte uddannelser. Vi mener, at kvalitetsdiskussionen kalder på flere nuancer end det.

Set udefra ligner socialområdet et spøgelseshus – hjemsøgt af ustyrlige udgifter, gamle travere og manglende viden. For os, som opholder os inde i huset, ser situationen dog meget anderledes ud, idet der er mange sprækker i murene på dette spøgelseshus. Det er her, lyset kommer ind.

Vi ved i dag ganske meget om, hvad vores indsatser bør indeholde for at opnå gode effekter og bedre trivsel for børn og unge. Og dermed også besparelser for samfundsøkonomien.

Denne viden er dels frembragt gennem en lang række nationale og internationale studier af sociale, pædagogiske og terapeutiske indsatser og tilgange, dels gennem en stigende lokal innovationskraft.

Når forældrene til børn med adhd eller lignende udfordringer beder om hjælp, er det desværre ofte for sent og for sjældent, at de får effektiv støtte

Fonde, forskningsmiljøer og civilsamfundsorganisationer sætter løbende nye initiativer i søen med udvikling og afprøvning af sociale tilbud til børn og unge, der er ramt af udsathed, handicap eller sindslidelser. Og i de kommunale børne- og familieforvaltninger ligger man heller ikke på den lade side. Her udvikles nye sociale indsatser med fokus på at forbedre børn og unges livsmuligheder og trivsel. Der investeres mange steder i forbedret myndighedsbehandling og i nye typer sociale tilbud, så man kan følge med udviklingsbehovene blandt børnene og de unge.

Der er f.eks. udviklet og afprøvet nye stærke teambaserede indsatser, der

kan understøtte det centrale tværfagligt samarbejde på tværs af skole- og socialområde. Og vi har i dag indsatser, som kan dokumentere, at hovedparten af de børn og unge, som de har indskrevet, kommer i travlhed eller ud af misbrug og kriminalitet. Apropos Williams adhd findes der effektive metoder, som får stærke anbefalinger fra statslige styrelser i de nationale kliniske retningslinjer på adhd-området.

Vi behøver faktisk ikke leve med, at kun hver anden ung med adhd består dansk og matematik ved afslutning af folkeskolen, som Arbejdernes Erhvervsråd har vist. Eller at to tredjedele af unge med adhd ikke har fuldført en ungdomsuddannelse som 25-årige.

Der er heller ingen grund til at acceptere, at vi hvert år bruger 1,6 mia. kr. på at kompensere forældre til børn i mistrivsel med tabt arbejdsfortjeneste, når vi har sociale indsatser, som med dokumenteret effekt kan hjælpe en stor del af børnene tilbage i skolen, ligesom der heller ikke er grund til, at vi som samfund bruger 10 mia. kr. på anbringelser uden for hjemmet, når en del af disse anbringelser kan forebygges gennem familiebehandlingstilbud med dokumenteret virkning.

Rækken af sociale og pædagogiske indsatser, der kan dokumentere, at de virker, er stigende. Udfordringen er, at vi bruger dem alt, alt for lidt.

Men hvis vi i højere grad samler kræfterne på tværs af stat, regioner, kommuner, fonde, forskningsmiljøer og civilsamfundsorganisationer, kan vi udnytte det momentum, som er i gang.

Der er stærke lokale bevægelser, men vi savner en fælles national strategi, hvor vi forpligter hinanden på at dele viden og på at implementere og sprede gode løsninger. Vi har brug at udbygge udviklingen af nye metoder og tilgange i socialt arbejde med et langt større fokus på synliggørelse, vidensdeling og udbredelse af gode løsninger.

Vi foreslår tre konkrete initiativer:

For det første bør vi skærpe kravene til at vise, om den hjælp, som barnet eller den unge får, faktisk virker. Der er alt for mange eksempler på sociale indsatser, der fortsætter, selv om de reelt ikke hjælper barnet eller den unge. Eller også fortsætter indsatsen, selv om målet faktisk er opnået, og indsatsen ikke længere er nødvendig.

De fleste virksomme indsatser har et stort fokus på opfølgning og på, om hjælpen faktisk har effekt. Hvis den ikke har, skal man stoppe op, undersøge sagen og gøre noget andet. Det er ikke spildtid, men en sikring af, at den tid, man bruger sammen med borgeren, faktisk er værdifuld.

Rækken af sociale og pædagogiske indsatser, der kan dokumentere, at de virker, er stigende. Udfordringen er, at vi bruger dem alt, alt for lidt

I Williams tilfælde kunne flere af de virkningsløse forsøg, som blev sat i gang, være undgået, hvis der havde været en større opmærksomhed på de reelle effekter af det, man prøvede på at gøre for at hjælpe ham. Og så kunne man måske hurtigere være kommet i gang med noget, som faktisk virkede.

Er der grund til at
kats lysende øjne
blod? Det mener je

KRONIKEN |

Dansk veteran: »Du
komme og fortæll
var ret mange viki
ptsd af at slå ihjel.
simpelthen ikke p

KRONIKEN |

Professor emeritu

Vi har teknologi til at vise udviklingerne i børnenes og de unges oplevelser, trivsel og livssituation, som gør det muligt at vurdere, om vores støtte virker, som vi håber. Vi kan på enkle måder i dag vise effekterne af indsatser og tilbud, hvilket var en stor udfordring for 10 år siden. Og vores erfaring er, at langt de fleste fagfolk finder det enormt motiverende at kunne vise effekterne af deres indsats.

Systematisk resultatopfølgning vil også gøre det nemmere at samle op på sociale indsatsers effekter på tværs af større grupper af borgere. Det er en stor mangelvare i dag, at sammenligningsmulighederne mellem sociale indsatser er stærkt begrænsede. Det svækker forskningsmulighederne og forsinker kvalitetsudviklingen, fordi det gør det vanskeligt for fagprofessionelle og ledere på socialområdet at lære af gode erfaringer hos hinanden. På denne måde kan alle bidrage til, at vi får de gode løsninger mere frem i lyset.

For det andet bør vi udvikle et meget tættere samarbejde mellem lokale vidensmiljøer i kommuner og regioner, forskningsmiljøer, civilsamfundsorganisationer og en national enhed, som f.eks. Social- og Boligstyrelsen. Et samarbejde, som skal understøtte udbredelse og forstærkning af virksomme løsninger, hvis evne til at hjælpe børn og unge i en positiv retning er dokumenteret lokalt.

Der er stor innovationskraft lokalt, men der er brug for muskler til at opsamle lokale erfaringer, styrke vidensproduktionen og skalere virksomme løsninger til andre dele af landet. Vi har set meget lovende resultater hos en række forskellige aktører, men det bliver for ofte blot en lokal løsning.

ANNONCØRBETALT INDHOLD FRA UNICEF

Få et sjældent kig ind i verdens største humanitære lager, som ligger i... Nordhavn!

[Læs mere](#)

Hvis William og hans forældre havde haft adgang til et af de forældretræningsprogrammer til adhd, som i de senere år har vist sig virksomme, kunne hans lange skolefravær og mistvivl med stor sandsynlighed have være forebygget. Eller hvis pædagogerne i hans børnehave eller lærerne i hans klasse havde haft mulighed for at få viden om adhd og praksisnære kompetencer til at støtte William i børnefællesskabet, havde han haft bedre muligheder for at fortsætte i sin skole. Det bør ikke være kontroversielt at stille krav om, at de fagprofessionelle, som skal hjælpe børn som William, skal klædes tilstrækkeligt på med viden og kompetencer, hvis de mangler dem.

For det tredje bør vi etablere et følg eller forklar-princip for anbefalinger til virksomme indsatser. Nogle gange er det nemlig ikke manglende viden, som er problemet, men at man f.eks. i den enkelte familieforvaltning foretrækker at udvikle og anvende sine egne metoder og tilgange i de indsatser, man tilbyder børn og unge.

F.eks. udkom Sundhedsstyrelsen i 2017 med et forløbsprogram for børn og unge med adhd.

Programmet er ifølge styrelsen baseret på »den aktuelt bedste viden i forhold til at skabe kvalitet og koordination i indsatser, behandling og opfølgning«, og det bygger derudover på input fra en arbejdsgruppe, ekspertviden og praksisviden.

Forløbsprogrammet ligger frit tilgængeligt på Sundhedsstyrelsens

hjemmeside. Anbefalingerne herfra er desværre de fleste steder blevet ved de gode hensigter og velmenende nik. I en tid, hvor mistrivsel blandt børn og unge er stærkt stigende, er det så acceptabelt, at veletableret viden på den måde ikke anvendes?

Vi er ikke modstandere af metodefrihed. Metodefrihed er nødvendigt, for der findes ikke kun én løsning, der passer til alle børn og unge. Men metodefrihed må ikke blive et argument for blot at gøre, som man plejer, eller for at sætte indsatser i gang, som ikke kan vise, at de virker. Vi bør stille krav om, at alle indsatser kan skabe målbare resultater for de børn og unge, som de er sat i verden for hjælpe.

Kan de ikke det, må man forvente, at man erstatter indsatsen med en anden, der virker bedre. Kan de derimod dokumentere tilsvarende eller bedre resultater, vil deres bidrag til metodeudviklingen på feltet være særdeles værdifuld.

POLITIKEN PLUS

Få 15% på lokal produceret premium spiritus fra Bornholm Spirits med dit Politiken-abonnement

[Se mere](#)

Vi lever i en krisetid på socialområdet, ingen tvivl om det. Men nogle gange kan vi ikke se løsningerne, selv om de ligger lige foran os. Generelt er lovgivningen på området mere optaget af processer end af resultater. I udkastet til barnets lov er der stort set alene fokus på de krav, der skal stilles til myndighedsområdet. Der nævnes praktisk talt intet om, hvad der forventes af det fagprofessionelle udførerområde, der har ansvaret for at forebygge og behandle børn og familier i mistrivsel.

Når vi nu kan, så lad os hæve ambitionsniveauet til vores hjælp og støtte til børn og unge, som er udsatte, har handicap eller psykiske udfordringer. Der er grund til optimisme. Vi har mange løsninger, og potentialet er stort, hvis vi samler os om en national strategi – en strategi, der supplerer den lokale innovationskraft med en mere forpligtende og ambitiøs spredning af viden og virksomme indsatser.

1 KOMMENTAR

GIV ARTIKLEN VIDERE

Som abonnent kan du ubegrænset dele artikler med dine familie og venner.

REDAKTIONEN ANBEFALER

Frustreret mor: Min søn er højtbegavet. Hvorfor kan folkeskolen ikke rumme ham?

KRONIKEN | [Læs mere](#)

SENEST

**Politiet: Drengene ur
ofre i sag om grov**

DANMARK | [Læs mere](#)

**Stjålet van Gogh-
hjem i Ikea-pose og**

KUNST | [Læs mere](#)

**Anklager vil præse
vidne i drabssag: T
medfange, »at han
Louise Borglit«**

DANMARK | [Læs mere](#)

MERE FRA SENESTE